

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Історія країн Азії і Африки в середні віки:
плани семінарських занять і програмові вимоги

Івано-Франківськ

2002

Методичний посібник для студентів історичного факультету підготував
Жерноклеєв О. С., кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої
історії Прикарпатського університету імені Василя Стефаника

Рецензенти:

Мандрик Я. І. – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії та
політології Івано-Франківського національного технічного університету
нафти і газу

Великочий В. С. – кандидат історичних наук, доцент кафедри історіографії і
джерелознавства Прикарпатського університету імені Василя Стефаника

Рекомендовано до друку вченою радою Прикарпатського університету імені
Василя Стефаника

ЗМІСТ

Вступ

Плани семінарських занять

Програмові вимоги

Тестові завдання для диференційованого заліку

Рекомендована навчальна і довідкова література

Вступ

Курс історії країн Азії і Африки в середні віки – невід’ємна складова частина всесвітньої історії. Його хронологічні рамки охоплюють період від III – V ст. н. е. , тобто від початку становлення середньовічних суспільств на Сході, і до середини XVII – початку XVIII ст., тобто перехідної епохи від середньовіччя до нового часу (з незначною корекцією по регіонах).

У рамках курсу вивчаються основні проблеми історії економічного, етносоціального, політичного і культурного розвитку країн Азії та Африки, специфіка їх політичних систем, релігій та ідеологій, духовності і менталітету, їх внесок у світовий соціокультурний процес.

Як логічне продовження низки інших, вже вивчених курсів (історії первісного суспільства, історії Стародавнього Сходу та ін.), даний курс має на меті синтезувати знання студентів з всесвітньої історії, органічно інтегрувати в них уявлення про розвиток середньовічних цивілізацій Сходу, народів, подальша історична доля яких є предметом вивчення нової та новітньої історії країн Азії та Африки, а також етнології, етнографії, спецкурсів з історії міжнародних відносин та інших.

Методичний посібник містить плани семінарських занять, які включають основні теоретичні питання, що виносяться на обговорення, та джерела і літературу до них, яка дає змогу студентові самостійно підготуватись до заняття, а також теми рефератів, розрахованих на 10 – 15 хвилин. До планів семінарів подано і базовий понятійний апарат, на який слід звернути увагу в процесі підготовки до заняття з відповідної теми. До посібника включено також програмові вимоги з курсу та орієнтовні тестові завдання, які допоможуть студентам краще підготуватись до диференційованого заліку з цього предмета.

Студентам необхідно звернути увагу на те, що завдання передбачають питання трьох рівнів складності. Кожен білет, розрахований на одного студента, містить п’ять питань.

Перші два питання відносяться до найвищого рівня складності і вимагають ширшої, розгорнутої відповіді. Вони мають на меті проаналізувати теоретичну підготовку студента (оцінюються від 0 до 5 балів за кожне).

Третє питання належить до другого рівня складності і передбачає знання студентом конкретно-фактичного матеріалу, причинно-наслідкових зв’язків, розуміння сутності історичних процесів та явищ (оцінюється від 0 до 2 балів). Четверте питання також належить до другого рівня складності і передбачає володіння історичною термінологією; оцінюється воно так само, як і третє питання.

Завдання третього рівня складності (п’яте питання кожного білету), які оцінюються за однобальною шкалою, мають на меті перевірити знання студентами історичної хронології. Відповідаючи на це питання, студентові

необхідно лише обрати з кількох запропонованих правильний варіант датування історичної події.

Загалом четверті питання всіх білетів охоплюють найважливіші поняття даного курсу, а п'яті – основні дати з історії країн Азії та Африки в середні віки.

Загальна оцінка за результатом заліку визначається на основі суми балів за всі п'ять питань білету і виставляється відповідно до п'ятнадцятибальної шкали:

0 – 6 балів –	оцінка “незадовільно”;
7 – 10 балів –	“задовільно”;
11 – 13 балів –	“добре”;
14 – 15 балів –	“відмінно”.

Звертаємо увагу студентів на недостатність відповіді тільки на завдання другого і третього рівнів складності, які в сумі дають максимум 5 балів, тоді як для отримання задовільної оцінки необхідно набрати хоча б 6 балів.

Як правило, переважна більшість питань розглядається в ході лекцій та семінарських занять. Тому в процесі безпосередньої підготовки до іспиту і повторення пройденого матеріалу студенти використовують конспекти лекцій та семінарів. Однак, певна частина питань програмових вимог може виноситись і на самостійну роботу. У такому випадку студентові необхідно самостійно опрацювати їх за рекомендованою навчальною і довідковою літературою, запропонованою наприкінці цього методичного посібника.

Плани семінарських занять з історії країн Азії і Африки в середні віки

Тема: Коран, його походження та міфологія

1. Походження Корану. Структура. Канонізація тексту.
2. Світогляд Корану.
3. Біблійні сюжети і персонажі в Корані.
4. Коран і соціальні проблеми арабського суспільства VII ст.

Реферат: Коран в арабській і світовій культурі.

Основні поняття і терміни

Аллах, ангел, аят, сура, “мекканські” та “мединські” сури, шиїти, суніти, хариджити, канонізація, халіф, хадіс, суфізм, імам.

Джерела

Коран. Перевод и комментарии И. Ю. Крачковского. – М., 1963.

Коран: В 2-х т. Пер. с араб. – М., 1990.

Рубель В. А. Історія середньовічного Сходу. Тематична хрестоматія. – К., 2000. – С. 280 – 395.

Література

Беляев Е. А. Арабы, ислам и арабский халифат в раннее средневековье. – М., 1965.

Васильев Л. С. История религий Востока. – М., 1988.

Грюнебаум Г.Е. фон. Классический ислам. Очерк истории (600 – 1258). – М., 1988.

Ислам: Энциклопедический словарь. – М., 1991.

Климович Л. И. Книга о Коране, его происхождении и мифологии. – М., 1988.

Крывелев И. А. История религии: В 2-х т. – М., 1988.

Массэ А. Ислам: Очерк истории. – М., 1982.

Религиозные традиции мира: В 2-х т. – М., 1996.

Мусульманская мифология // Мифы народов мира. – Т. 2. – М., 1998.

Тема: Економічний і соціальний розвиток Індії в епоху раннього середньовіччя (VI – X ст.)

1. Аграрні відносини у IV – VI ст.
2. Варново-кастова система.
3. Індійська община. Органи самоврядування. Земельні відносини.
4. Ремесло і торгівля у VI – X ст. Кастова організація ремесла і торгівлі у містах.

Реферати:

Культура Індії в епоху раннього середньовіччя: найвагомші здобутки і досягнення.

Середньовічний індуїзм.

Основні поняття і терміни

Варна, каста (джаті), мультиплікація каст, джаджмані, панчаят, індуїзм, брахмани, кшатрії, вайш'ї, шудри, недоторканні, карма, дхарма, реінкарнація.

Джерела

Рубель В. А. Історія середньовічного Сходу. Тематична хрестоматія. – К., 2000. – С. 466 – 517.

Література

Алаев Л. В. Сельская община в Северной Индии: Основные этапы эволюции. – М., 1981.

Ашрафян К. З. Феодализм в Индии: особенности и этапы развития. – М., 1977.

Бонгард-Левин Г. М. Древнеиндийская цивилизация. - М., 1995.

История Индии в средние века. – М., 1968.

Кудрявцев М. К. Кастовая система в Индии. – М., 1992.

Куценков А. А. Эволюция индийской касты. – М., 1983.

Медведев Е. М. Очерки истории Индии до XIII в. – М., 1990.

Панникар К. М. Очерки истории Индии. – М., 1961.

Тема: Закавказзя у VII – на початку XIII ст.

1. Арабські завоювання у Закавказзі. Становище населення. Масові народні рухи проти загарбників. Повстання Бабека.
2. Звільнення народів Закавказзя з-під влади Арабського халіфату. Нові політичні утворення. Візантійська експансія в регіоні.
3. Навала турків-сельджуків (середина XI ст.). Захоплення Вірменії та Азербайджану.
4. Об'єднання та піднесення Грузії. Давид IV Будівельник. Цариця Тамара.

Реферат: Культура народів Закавказзя у XII – на початку XIII ст.

Джерела

Орбели И. А. Армянский героический эпос. – Ереван, 1956.

Гусейнов Р. А. Сибирские источники XII – XIII вв. об Азербайджане. – Баку, 1960.

Рубель В. А. Історія середньовічного Сходу. Тематична хрестоматія. – К., 2000. – С. 399 – 415, 440 – 442.

Література

- История Азербайджана. – Т. 1. – М., 1958.
История армянского народа. – Ч. 1. – Ереван, 1951.
История Востока: В 6 т. – Т. 2. – М., 1995.
История Грузии. – Т. 1. – Тбилиси, 1962.

Тема: Середня Азія у домонгольський період

1. Арабське завоювання Середньої Азії. Становище населення. Народні рухи.
2. Держава Саманідів (875 – 999). Розквіт міст.
3. Піднесення Хорезму (XI – початок XIII ст.).
4. Культура Середньої Азії в X – на початку XIII ст.

Джерела

- Лирика. Из персидско-таджикской поэзии. – М., 1987.
Рубель В. А. Історія середньовічного Сходу. Тематична хрестоматія. – К., 2000. – С. 442 – 450.
Тер-Мкртчян Л. Х. Армянские источники о Средней Азии VIII – XVIII вв. – М., 1985.

Література

- Агаджанов С. Г. Государство Сельджуков и Средняя Азия в XI – XII вв. – М., 1991.
Ашуров Я. С. и др. Бухара. – Ташкент, 1958.
История Востока: В 6 т. – Т. 2. – М., 1995.
История таджикского народа. – Т. 2. – Кн. 1. – М., 1963.
История Узбекской ССР: В 4 т. – Ташкент, 1967. – Т. 1.
Пугаченкова Г. А. Самарканд. Бухара. – М., 1961.
Рубель В. А. Історія середньовічного Сходу. Курс лекцій. – К., 1997. – С. 304 – 315.

Тема: Монголи у XII – XIV ст.

1. Монголія у першій половині XII ст.: природа, економіка, етнос і суспільство.
2. Виникнення єдиної монгольської держави. Чингіс-хан.
3. Загарбницькі війни Чингіс-хана.
4. Становище імперії Чингісидів у середині XIII ст.
5. Монгольське панування у Китаї (династія Юань).

- б. Розпад монгольської імперії. Монголія після завершення “епохи великих завоювань” (друга половина XIV ст.).

Реферат: Антимонгольське повстання “червоних пов’язок” у Китаї.

Основні поняття і терміни

Аїл, арат, батир, курінь, курултай, нойони, нукери, улус, хан, шаманізм, юрта, дархани, кешик, кешиктени, уділ, Велика Яса, темники, ламаїзм.

Джерела

Бичурин Н. Я. (Иакинф). Собрание сведений о народах, обитавших в Средней Азии в древние времена: В 3-х т. – М., 1950-1953.

Мэн-да бэй-лу («Полное описание монголо-татар»). – М., 1975.

Сокровенное сказание монголов. – Улан-Удэ, 1990.

Література

Викторова Л. Л. Монголы: Происхождение народа и истоки культуры. – М., 1980.

Всемирная история: В 24-х т. – Мн., 1996. – Т. 8: Крестоносцы и монголы.

Гумилев Л. Н. Поиски вымышленного царства. – М., 1970.

Гумилев Л. Н. Древние тюрки. – М., 1993.

Далай Чулуны. Монголия в XIII – XIV веках. – М., 1983.

История Монгольской Народной Республики. – М., 1983.

История Востока: В 6-ти т. – М., 1995. – Т. 2.

Капица М. С. Еще раз о роли Чингис-хана в истории // Вопросы истории. – 1988. - №7.

Татаро-монголы в Азии и Европе. – М., 1977.

Тема: Народы Тропічної Африки в епоху середньовіччя (4 год.)

1. Джерела з історії Африки доби середньовіччя.
2. Північно-Східна Африка в V – IX ст. (Аксум і Нубія).
3. Африканські держави у IX – XV ст.:
 - а) Гана;
 - б) Малі;
 - в) Сонгайська держава;
 - г) Ефіопія;
 - д) Судан.
4. Проникнення європейців в Африку і початок работоргівлі.
5. Малі і Сонгайська держава в XVI – середині XVII ст.

6. Ефіопія і Судан у добу пізнього середньовіччя.
7. Держави басейну Конго в XVI – XVII ст.
8. Південна Африка в кінці XV – середині XVII ст. (Держава Мономотапа).

Джерела

- История Африки в древних и средневековых источниках: Хрестоматия. – М., 1990.
- История Африки: Хрестоматия. – М., 1979.
- Рубель В. А. Історія середньовічного Сходу. Тематична хрестоматія. – К., 2000. – С. 562 – 618.

Література

- Африка: Взаимодействие культур. – М., 1989.
- Африка: Энциклопедический справочник: В 2-х т. – М., 1986-1987. – Т. 1-2.
- Боттнер Т. История Африки с древнейших времен. – М., 1981.
- История стран Азии и Африки в средние века: В 2-х т. – М., 1987. – Т. 1-2.
- История Тропической Африки (с древнейших времен до 1800 г.). – М., 1984.
- Киселев П. С. Доколониальная Африка. Формирование классового общества. – М., 1985.
- Куббель Л. Е. “Страна Золота” – века, культуры, государства. – М., 1990.
- Рубель В. А. Історія середньовічного Сходу. Курс лекцій. – К., 1997.
- Урсу Д. Г. Историография истории Африки. – М., 1990.

Програмові вимоги з курсу історії країн Азії та Африки в середні віки

1. Періодизація історії країн Азії і Африки в середні віки.
2. Проблема типології середньовічних суспільств Сходу.
3. Аравія до ісламу.
4. Зародження ісламу. Мухаммед.
5. Виникнення арабського халіфату. Правління перших “праведних” халіфів.
6. Халіфат Омейядів.
7. Халіфат Аббасидів.
8. Походження Корану. Структура тексту.
9. Світогляд Корану.
10. Біблійні сюжети і персонажі в Корані.
11. Коран і соціальні проблеми арабського суспільства у VII ст.
12. Нові явища в соціально-економічному розвитку Індії у раннє середньовіччя (VII – X ст.).

13. Еволюція суспільних структур Індії у раннє середньовіччя. Община і варново-кастова система.
14. Політична історія доісламської Індії.
15. Відродження індуїзму у ранньосередньовічній Індії.
16. Японія у III – VII ст.: виникнення етносу і державності.
17. Встановлення централізованої держави в Японії. Реформи Тайка.
18. Японське суспільство VII – X ст.: специфіка соціально-політичного розвитку. Вотчина (“сьоен”).
19. Виникнення імперії Тан у Китаї, її політична система.
20. Внутрішня і зовнішня політика імперії Тан.
21. Соціально-економічний розвиток ранньосередньовічного Китаю. Надільна система. Соціальна структура суспільства.
22. Культура Китаю епохи Тан.
23. Внутрішня політика і міжнародне становище китайської імперії Сун.
24. Економічний розвиток Китаю у X – XIII ст. Зміни у соціальній структурі суспільства.
25. Культурні досягнення Китаю в X – XIII ст.
26. Індія в XI – XII ст.
27. Ісламське завоювання Індії. Виникнення Делійського султанату і його політичний розвиток.
28. Соціально-політична структура Делійського султанату.
29. Монголія у першій половині XII ст.: природа, економіка, етнос і суспільство.
30. Виникнення єдиної монгольської держави. Чингіс-хан.
31. Загарбницькі війни Чингіс-хана.
32. Становище імперії Чингісидів у середині XIII ст.
33. Монгольське панування у Китаї (династія Юань).
34. Розпад монгольської імперії. Монголія після завершення “епохи великих завоювань” (друга половина XIV ст.).
35. Імперія Великих Моголів у XVI – першій половині XVII ст.
36. Виникнення Османської імперії.
37. Соціально-політична структура Османської імперії.
38. Османська імперія у XVI – першій половині XVII ст.: апогей могутності та початок кризи і занепаду.
39. Поява військового стану самураїв і встановлення сьогунату в Японії.
40. Нові тенденції в соціально-економічному розвитку Японії у XIV – XVI ст.
41. Другий сьогунат. Повна феодальна роздробленість Японії.
42. Японія в кінці XVI – середині XVII ст. Третій сьогунат і відновлення централізованої держави.
43. Утворення імперії Мін у Китаї та її політична система.
44. Економіка і соціальна структура Китаю у другій половині XIV – XV ст.
45. Внутрішня боротьба і зовнішня політика імперії Мін у XIV – XV ст.
46. Культура та ідеологія імперії Мін у XIV – XV ст.
47. Велика селянська війна і кінець династії Мін у Китаї.

48. Утворення держави Сасанідів. Економіка і суспільний лад.
49. Маздакітський рух і його наслідки. Реформи Хосрова I.
50. Культура Сасанідського Ірану.
51. Держава Саманідів у Ірані (IX – X ст.).
52. Іран під монгольським пануванням у другій половині XIII – першій половині XIV ст.
53. Тимур, його завоювання і держава.
54. Утворення держави Сефевідів. Ізмаїл I.
55. Розквіт Сефевідського Ірану. Аббас I Великий.
56. Північно-Східна Африка в V – IX ст. Аксум і Нубія.
57. Південна Африка в кінці XV – середині XVII ст. (Держава Мономотапа).
58. Проникнення європейців в Африку і початок работоргівлі.

Тестові завдання
для диференційованого заліку
з історії країн Азії та Африки в середні віки

№1

1. Проблема типології середньовічних суспільств на Сході.
2. Світогляд Корану.
3. Зміцнення централізованої держави у Японії на початку XVII ст. та перехід до політики самоізоляції були пов'язані з
 - Першим сьогунатом;
 - Другим сьогунатом;
 - Третім сьогунатом.
4. Шиваїзм – це
 - культ бога Шиви в індуїзмі;
 - напрям в ісламі;
 - школа в буддизмі.
5. Початок династії Тан у Китаї:
506 р. 618 р. 907 р. 1024 р.

№2

1. Проблема періодизації курсу.
2. Походження Корану. Структура тексту.
3. У китайській імперії Тан утвердився принцип формування чиновницького апарату на основі
 - знатності походження;
 - системи іспитів;
 - спадковості посад.

4. Вішнуїзм – це

- секта в буддизмі;
- культ бога Вішну в індуїзмі;
- релігійно-політичний напрям в ісламі.

5. Проголошення Темучіна всемонгольським правителем
1201 р. 1206 р. 1221 р. 1306 р.

№3

1. Аравія до ісламу.

2. Виникнення єдиної монгольської держави. Чінгіс-хан.

3. Співвідношення державної і приватної землі у китайській імперії Мін у
XIV – XV ст. було таким:

- 1 : 1;
- 2 : 1;
- 1 : 7.

4. Кришнаїзм – це

- секта в рамках буддизму;
- школа у даосизмі;
- культ Кришни в індуїзмі.

5. Прибуття Васко да Гама в Калікут (відкриття європейцями морського
шляху в Індію): 1488 р. 1492 р. 1498 р. 1502 р.

№4

1. Зародження ісламу. Мухаммед.

2. Північно-Східна Африка у V – IX ст. Аксум і Нубія.

3. Сулеймана I, османського султана і чоловіка Роксолани, називали
“Кануні”. Це означає

- Пишний;
- Розпусник;
- Законодавець;
- Великий.

4. Бхакті – це напрям в

- буддизмі;
- ісламі;
- даосизмі;
- індуїзмі.

5. Звільнення Китаю від монгольського панування:
1328 р. 1338 р. 1368 р. 1458 р.

№5

1. Виникнення арабського халіфату. Перші (“праведні”) халіфи.
2. Загарбницькі війни Чингіс-хана.
3. Офіційною державною ідеологією в китайській імперії Мін у XIV – XV ст. було
 - неоконфуціанство;
 - буддизм;
 - несторіанство;
 - синтоїзм.
4. Магараджа – це монарх у середньовічних державах
 - Близького Сходу;
 - Північно-Східної Африки;
 - Індії;
 - Середньої Азії.
5. Повстання Бабека в Іранському Азербайджані:
798-810 рр. 816-836 рр. 859-869 рр.

№6

1. Халіфат Омейядів.
2. Індія в XI – XII ст.
3. Головним зовнішньополітичним завданням китайської імперії Мін на початковому етапі її існування було
 - захопити В’єтнам;
 - відвернути нове монгольське завоювання Китаю;
 - приєднати до Китаю Корею.
4. Маніхейство – це
 - релігійно-політична течія в Індії кінця XV – початку XVI ст.
 - релігія в Ірані, що виникла в I ст. до н. е.
 - релігія в Ірані, яка виникла в III ст. н. е.
5. Боротьба корейського народу проти японської навали:
1026-1062 рр. 1216-1256 рр. 1436-1495 рр. 1592-1597 рр.

№7

1. Халіфат Аббасидів.
2. Ісламське завоювання Індії. Виникнення Делійського султанату.
3. Культурний розвиток Китаю за династії Сун (X – XIII ст.) характеризувався
 - новим піднесенням;
 - повним занепадом;
 - тривалою стагнацією.
4. Тімаріот – це дрібний феодал-воїн в

- арабських державах;
- Османській імперії;
- Японії;
- державах Індокитаю.

5. Початок монгольських завоювань:
1001 р. 1106 р. 1207 р. 1282 р.

№8

1. Нові явища в соціально-економічному розвитку Індії у VII – X ст.
2. Іран під монгольським пануванням у другій половині XIII – першій половині XIV ст.
3. Держава Мономотапа знаходилась у
 - Північно-Західній Африці;
 - Східній Африці
 - Південній Африці.
4. Халіф – це
 - монарх у державах Середньої Азії;
 - духовний лідер у Тибеті;
 - “заступник пророка” у мусульман;
 - глава держави в індонезійській імперії Матарам.
5. Звід законів “Тайхорьо” в Японії:
601 р. 701 р. 801 р. 901 р.

№9

1. Варново-кастова система у ранньосередньовічній Індії.
2. Монгольське панування у Китаї (династія Юань).
3. Основним заходом військової реформи Аббаса Великого в Ірані було
 - створення регулярної армії;
 - організація народного ополчення;
 - організація феодалної кінноти.
4. Сіпахи – це дрібні феодали-воїни у
 - Середній Азії;
 - Японії;
 - Османській імперії;
 - країнах Індокитаю.
5. Виникнення Османської державності:
1099 р. 1199 р. 1299 р. 1399 р.

№10

1. Індуїзм у ранньосередньовічній Індії.
2. Поява військового стану самураїв і встановлення Першого сьогунату в Японії.
3. Династію Сефевідів в Ірані започаткував у 1502 р.
 - Аббас Великий;
 - Ісмаїл I;
 - Узун Хасан.
4. Хариджити – це напрям в ісламі, назва якого, пов'язана з певними історичними подіями, буквально означає:
 - “готові на шибеницю заради своєї справи”;
 - “партія Алі”;
 - “ті, що пішли”.
5. Взяття турками Константинополя:
1353 р. 1453 р. 1492 р. 1583 р.

№11

1. Японія у III – VII ст.: виникнення етносу і державності.
2. Соціально-політична структура Османської імперії.
3. Ватажком повстанців у Великій селянській війні у Китаї (1639-1644 рр.) був
 - Лі Бо;
 - Лі Шимін;
 - Лі Цзичень.
4. Каста – це
 - держава на території Піренейського півострова;
 - прошарок воїнів-рабів у Ірані;
 - релігійна секта в Індії;
 - ендогамна соціальна група в Індії.
5. Правління Ала-ад-Діна Хільджи в Індії:
1096-1134 рр. 1296-1316 рр. 1416-1446 рр.

№12

1. Встановлення централізованої держави в Японії. Реформи Тайка (VII ст.).
2. Соціально-політичний устрій Делійського султанату.
3. Занепад Османської імперії розпочався за наступника Сулеймана Пишного, сина Роксолани
 - Баязіда II;
 - Селіма П'яниці;
 - Ісмаїла Мірзи.
4. Сунна – це священне передання в
 - індуїзмі;

- буддизмі;
- синтоїзмі;
- ісламі;
- ламаїзмі.

5. Падіння Багдадського халіфату:
1198 р. 1258 р. 1298 р. 1328 р.

№13

1. Японське суспільство VII – X ст. Вотчина (“сьоен”).
2. Тимур, його завоювання і держава.
3. Новим явищем у китайському книгодрукуванні в епоху Сун (X – XIII ст.) стало
 - започаткування друку з дощок;
 - різке підвищення продуктивності праці;
 - винайдення набірної глиняної шрифту.
4. Варна у середньовічній Індії – це
 - поняття, тотожне касті;
 - португальський відповідник терміна “каста”;
 - індійський відповідник терміна “каста”;
 - соціальний ранг, форма класифікації каст.
5. Дамаський халіфат (хронологічні рамки):
610-718 рр. 661-750 рр. 750-1258 рр. 1299-1453 рр.

№14

1. Коран і соціальні проблеми арабського суспільства VII ст.
2. Виникнення імперії Тан, її політична система.
3. Основним джерелом з ранньосередньовічної історії Монголії є
 - Книга царів;
 - Книга Марко Поло;
 - Сокровенне сказання монголів.
4. Вайш’ї у середньовічній Індії – це варна
 - землеробів;
 - воїнів;
 - священнослужителів;
 - торговців.
5. Антимонгольське повстання “Білого лотосу” у Китаї розпочалася у
1321 р. 1351 р. 1398 р. 1451 р.

№15

1. Соціально-економічний розвиток ранньосередньовічного Китаю. Надільна система. Соціальна структура суспільства.
2. Другий сьогунат (Асікага). Повна феодальна роздробленість Японії.
3. Яка з названих праць є джерелом до історії середньовічного Судану?
 - Афанасій Нікітін “Подорож за три моря”;
 - Лев Африканський “Опис Африки...”;
 - “Історія династії Юань”.
4. Сунізм – це
 - ортодоксальна течія в ісламі, до якої належить переважна більшість мусульман;
 - опозиційна течія в ісламі, до якої належить менша частина мусульман;
 - традиційна течія в джайнізмі.
5. Держава Сефевідів (хронологічні рамки):
750-1258 рр. 1299-1769 рр. 1445-1607 рр. 1502-1722 рр.

№16

1. Культура Китаю епохи Тан.
2. Становище імперії Чингісидів у XIII ст.
3. Хто з нащадків Тимура, які правили в Ірані, увійшов в історію як видатний вчений-астроном, засновник самаркандської обсерваторії?
 - Узун Хасан;
 - Шахрух;
 - Углубек.
4. Брахмани – це варна
 - торговців;
 - землеробів;
 - священнослужителів;
 - воїнів.
5. Переворот Тайка в Японії:
445 р. 645 р. 855 р. 985 р.

№17

1. Внутрішня політика і міжнародне становище імперії Сун у Китаї.
2. Біблійні сюжети і персонажі в Корані.
3. Хто був засновником династії Великих Моголів в Індії (1526 р.)?
 - Акбар;
 - Аурангзеб;
 - Бабур;
 - Мірза.
4. Синтоїзм – це
 - релігійний синтез у Китаї;

- ортодоксальний напрям в ісламі;
- традиційна релігія в Японії;
- секта в індуїзмі.

5. Багдадський халіфат:

661-750 pp. 750-1258 pp. 1125-1316 pp.

№18

1. Економічний розвиток Китаю у X – XIII ст. Зміни у соціальній структурі суспільства.
2. Османська імперія у XVI – першій половині XVII ст.: апогей могутності і початок кризи і занепаду.
3. Розпад монгольської імперії, створеної завоюваннями Чінгіс-хана та його нащадків, розпочався після смерті
 - Чінгіс-хана;
 - Батия;
 - Тимура;
 - Мунке.
4. Шиїти – це
 - напрям в ісламі;
 - секта в індуїзмі;
 - повстанці в Азербайджані;
 - селяни в Середній Азії.
5. Початок династії Мін у Китаї:
1238 p. 1296 p. 1368 p. 1498 p.

№19

1. Політична історія доісламської Індії.
2. Культурні досягнення Китаю у X – XIII ст.
3. Тимур започаткував свою державу приходом до влади у
 - Басрі;
 - Делі;
 - Самарканді;
 - Фергані.
4. Ікта – це умовне землеволодіння з правом збору державних податків на свою користь в
 - Японії;
 - Арабському халіфаті;
 - Кореї;
 - Індокитаї.
5. Кінець династії Мін у Китаї:
1368 p. 1644 p. 1675 p. 1744 p.

№20

1. Виникнення Османської імперії.
2. Розквіт Сефевідського Ірану. Аббас Великий.
3. Який з наведених творів відноситься до самурайської культури Японії XIV – XVI ст.?
 - “Записки про великий мир”;
 - “Історія пророків і царів”;
 - “Життєпис Харші”;
 - “Короткі відомості про чорних татар”.
4. Кшатрії – це варна
 - жерців;
 - воїнів;
 - землеробів;
 - торговців.
5. Мухаммед (роки життя):
560-610 рр. 570-598 рр. 570-632 рр. 610-661 рр.

№21

1. Утворення держави Сасанідів. Економіка і суспільний лад.
2. Індійська община у раннє середньовіччя.
3. Африканська работоргівля європейських країн була започаткована у другій половині XV ст.
 - англійцями;
 - іспанцями;
 - голландцями;
 - португальцями.
4. Яничари – це воїни невольного статусу в
 - мамлюкському Єгипті;
 - державі Айюбідів;
 - Османській імперії;
 - султанаті Буїдів.
5. Сулейман Пишний (роки правління):
1440-1495 рр. 1520-1566 рр. 1566-1574 рр. 1574-1594 рр.

№22

1. Маздакітський рух і його наслідки.
2. Імперія Великих Моголів у XVI – першій половині XVII ст.

3. Соціальна структура середньовічного Китаю характеризувалась офіційним поділом населення на 2 основні категорії:

- феодали і селяни;
- городяни і селяни;
- чиновники і народ.

4. Шудри – це варна

- воїнів;
- землеробів;
- жерців;
- торговців.

5. Розпад держави Тимура:

1205 р. 1405 р. 1515 р. 1605 р.

№23

1. Реформи Хосрова I в Ірані.

2. Розпад монгольської імперії. Монголія після “епохи великих завоювань” (друга половина XIV ст.).

3. Внаслідок поразки Великої селянської війни та маньчжурського завоювання в Китаї у 1644 р. встановлено владу династії

- Тан;
- Ляо;
- Мін;
- Цин.

4. Сура – це

- священне передання в ісламі;
- священна книга в індуїзмі;
- глава в Корані;
- вірш в Корані.

5. Правління Акбара в Імперії Великих Моголів:

1446-1496 рр. 1506-1566 рр. 1556-1605 рр. 1705-1725 рр.

№24

1. Культура Сасанідського Ірану.

2. Монголія у першій половині XII ст.: економіка, етнос і суспільство.

3. Система уділів у китайській імперії Мін передбачала

- призначення намісниками родичів імператора;
- адміністративно-територіальний поділ країни на “уділи”;
- роздачу провінцій в уділи синам імператора.

4. Сьогун очолювали військовий режим у середньовічній Японії. Цей титул означає

- “військовий глава”;

- “воїн”;
- “правитель”;
- “син Неба”.

5. Аурангзеб (роки правління):

1126-1199 pp. 1260-1285 pp. 1467-1498 pp. 1658-1707 pp.

№25

1. Держава Саманідів.

2. Південна Африка у кінці XV – першій половині XVII ст.

3. Хто був автором знаменитого середньовічного трактату “Канон лікарської науки”?

- Рудакі;
- Омар Хайям;
- Ібн Сіна (Авіценна);
- Насір Хосров Абу Муїн.

4. Як називався військовий стан у середньовічній Японії?

- Сіпахи;
- сікхи;
- самураї;
- сьогуні;
- сіккени.

5. Виникнення Делійського султанату:

806 p. 1126 p. 1206 p. 1526 p.

Рекомендована навчальна і довідкова література

Африка: Энциклопедический справочник: В 2-х т. – М., 1986-1987. – Т. 1-2.

Васильев Л. С. История Востока: В 2-х т. – М., 1993. – Т. 1.

Васильев Л. С. История религий Востока. – М., 1988.

Всемирная история: В 24-х т. – Мн., 1996.

Историография стран Востока (проблемы феодализма). – М., 1977.

История Африки в древних и средневековых источниках: Хрестоматия. – М., 1990.

История Африки: Хрестоматия. – М., 1979.

История Востока: В 6-ти т. – М., 1995. – Т. 2: Восток в средние века.

История отечественного востоковедения до середины XIX века. – М., 1990.

История стран Азии и Африки в средние века: В 2-х т. – М., 1987. – Т. 1-2.

История Тропической Африки (с древнейших времен до 1800 г.). – М., 1984.

Павленко Ю. Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства. – К., 2000.

Рубель В. А. Історія середньовічного Сходу. Курс лекцій. – К., 1997.

Рубель В. А. Історія середньовічного Сходу. Тематична хрестоматія. – К., 2000.

Советская историческая энциклопедия: В 16-ти т. – М., 1961 – 1976.

Урсу Д. Г. Историография истории Африки. – М., 1990.